

СВЕТИ ТЕОФАН ЗАТВОРНИК

ПЕТ ПОУКА О ПУТУ СПАСЕЊА

*Учитељу шта да учиним па
да наследим живот вечни
(Лука 10,25)*

I

Тако је некад запитао Господа један законик! А он је Господа питао у циљу кушања, као да је био радознао шта ће рећи Учитељ, јер је сам знао шта треба чинити. Али могуће је питати о путу спасења не из празног љубопитства него из искрене жеље да се добије директан одговор, непознат или заборављен, питати из велике нужде, зато што душа болује и срце мучи сумња - шта треба чинити да би се наследио живот вечни?

Оваква мучна сумња тим је природнија уколико је нејаснија сфера мисли која окружује питаче, и уколико они већу несагласност они срећу у списима и речима људским. Зар се ми сад не налазимо у таквом положају? Обазрите се околу и видећете да сваки од нас друкчије говори. Један саветује: моли се, и спасиће те Господ; други: плачи, скрушавај се - и Бог те неће посрамити; трећи: чини милостињу и она ће покрити много грехова твојих; четврти: пости и чешће борави у дому Господњем; пети: остави све и удаљи се у пустињу. Ето колико разних одговора људских! И то су све прави одговори, спасоносна правила са којима се човек неизбежно среће на путу спасења. А што се тиче оних који себе сматрају бољим од нас, али су престали да буду што смо и ми, разумем хришчане који су пошли за духом овог века и празне мудрости - оне који су присвојили неколико здравих појмова, позајмљених из хришћанства, који мисле високо о себи, напустили нас и срцем се одвојили од Христа Господа, мада га језиком још увек исповедају - што се њих тиче, међу њима постоји још жалоснија и болнија разлика у мишљењима која су отишла далеко од истине и блуде по раскрсницама лажи. Зар вам се није догодило да приликом разговора чујете и прочитате у књизи како неки на свој начин умују о поретку ствари, друкчије од поретка који постоји? О спасењу душе ту нема ни помена. Вечно блаженство, ако се и допушта, сматра се већ сигурним, по некаквим људским правима, и све старање упућено је на то како би се, као додатак томе, засладио и земаљски живот и преобратио из тужног у рајски. У том духу један виче: не веруј ничему осим своје уму, испуњавај тежње природе своје, буди независтан, уживај у ономе што поседујеш и не дозволи туђој руци да ти стоји за вратом и - бићеш срећан. Други проповеда: где нема општих средстава да орасположе, као позоришта и друго, тамо живот није живот. Трећи вели: правим путем није могуће ићи, треба умети живети, а умешност је у томе да се ништа не чини против сопственог интереса, и не дозволи другоме да уочи наше планове, намере, осећања (Они то називају мудрошћу); четврти говори: ако не заштитиш своју част и достојанство - пропашћеш. Запажате ли колико је све то мрачно мудровање! И при свему томе оно, може се рећи, сачињава основ светских обичаја, и са њим се можемо сусрести у појединачним простим разговорима, и у већим скуповима и у штампаној књизи - т то не у једној. Замислите шта сад треба да се изроди у уму и срцу вашег познаника, а можда и ваше кћери, вашег сина, када једном, два или три пута наиђе на сличне речи, када у једној књизи прочита такве мисли, у другој и трећој још горе, и то не у току једног дана или месеца, него у више година, када при том око себе виде обичаје надахнуте таквим духом, а истовремено у срцу се појављују, под дејством саблажњивих искушења, страсне помисли које поткопавају добро расположење - замислите, кад се сви ови разноврсни утисци, једновремено, скупе у младу, па не само у младу него и зрелију душу, шта тада треба да осети срце, особито срце које још није заборавило Господа и које цени речи истине изговорене устима Божанским? Ја чујем како се из дубине овог срца отима вапај, сличан вапају апостола, уплашених буром, и Петра који се почео давити:

"Господе спаси ме, гинем! Господе, шта да чиним да се спасем?" Мајке и очеви, чујете ли тај вапај?

Немојте мислити да сам се занео. НЕ! Ја сам намерно хтео да објасном како је сасвим природно, особито у наше време, постављати питање о путу спасења, или о путу у Царство Небеско. И ја сам уверен, ако би се сад Господ појавио међу нама, да би сви који траже трајно добро, и који виде како данашњи дух, данашње учење, садашњи пореци противрече један другом. Сви би се они једногласно обратили Господу са питањем: Господе, шта да чинимо да бисмо наследили вечни живот? Шта да чинимо да бисмо се спасли? Али браћо, *Господ је јуче и данас исти и вавек* (Јевр. 13,18). Онда кад му је Јеврејин поставио ово питање, Он му је рекао да одговор тражи у закону: *у закону шта је написано, како читаш?* Данас би Он хришћанину без сумње заповедио да се обрати светом Еванђељу уопште новозаветном учењу или Цркви Божјој, и запитало би га шта се овде садржи, како разумеш? Обративши пажњу Јеврејина на закон, Господ је очигледно хтео да му напомене: неманш потребе да питаш, пут спасења прописан је ради тога и дат да те води ка спасењу. Спас је у закону, твори тако, и сасићеш се. Слично овоме треба рећи и хришћанима које колебају налетеле сумње: немате потребе да питате, хришћанство и јесте јединствени пут спасења. Будите прави Хришћани и спасићете се. Ради тога је света Црква, ради тога су догмати и заповести, ради тога свете тајне, постови, бдења, молитве, освећења и тако даље. Све то или све што држи Црква, јесте истински пут спасења. Ко од срца прими и усрдно испуњава све што црква заповеда, тај је на путу спасења. Зато, ако је све ово у нама нема места питати него треба Бога прослављати; не тражити где је спасење, не примати га готово, јер је оно пред нама и окружава нас; свом снагом одавати славу, част и поклоњење Богу, који нас спасава у светој Цркви Својој. Шта треба да чинимо? Све то поштовати и непоколебљиво држати сва учења, законе и уредбе свете Цркве, не слушајући празна умовања новомодерне филозофије, која тежи да све разори не зидајући ништа.

Мислим да у нашем уму ипак остаје неодређено - шта наине треба чинити да бисмо се спасли? На то ћу вам ја сад одговорити у неколико речи: верујте у све што заповеда света Црква да се верује, и примајући благодатну силу кроз свете тајне и подгревајући их свим другим свештенорадњама, молитвама и установама свете Цркве, идите непоколебљиво путем заповесто Господа Исуса Христа, под руководством законитих пастира и - спашћете се... Буди прави хришћанин и бићеш у рају; буди прави хришћанин и спашћеш се.

Али можда није свакоме јасно шта значи бити прави хришћанин, или шта се наине у хришћанству предлаже као неопходан услов спасења, и који је у исто време безусловни знак да ће неко отићи у живот вечни, а не у пропаст. Зато ћемо то сад разјаснити подробије на тај начин што ћемо пут спасења упоредити са обичним путем.

II

Који се спрема на пут, да би успешно завршио своје путовање, треба да познаје тај пут, да зна његов правац и дужину, а исто тако и све што се може срести на њему, а при самом путовању треба пажљиво гледати и пут и оно што се око пута налази, чиме је пут окружен. Тако и хришћанин који жели да достигне живот вечни, треба да зна и пут који овоме води и све што се њега дотиче, све што је изнад њега, око њега и испред њега - треба осветлити умну атмосферу скупљањем здравих појмова о свему што постоји и што се догађа - треба знати: шта је Бог, шта је овај свет, како он постоји и куда води? Шта смо ми, зашто смо овде и шта нас чека иза гроба? Како треба да се односимо према свему што нас окружује - према врховном Бићу - Богу, према нашој браћи - људима и према невидљивом свету - анђелима и светитељима. Ко све ово зна, тај путује при светлости; ако не зна седи у тами; и ако би помислио да иде, спотакнуће се, зато што му је тама заслепила очи. А само хришћанство разгони ову таму, дајући на све ово истинске одговоре у своме учењу. Оно учи да је Бог, коме се у Тројици клањамо, Отац, Син и Свети Дух, који је све створио речју својом, све одржава силом речи своје и све води своме у напред одрђеном назначењу, чак чува човека, и палоба, натприродно га подиже и

обнавља у Христу Спаситељу, учи га откривењима и учи заповестима, којима су одређени сви његови обавезни односи и указан пут којим треба да иде. Скуп ових појмова и јесте светлост која нам указује пут и осветљава га. Према томе упознај православно хришћанско учење и прихвати га свим срцем и видећеш пут у царство, и све што окружава овај пут и све што те води њему. То је прво.

Али нека неко и зна пут, и нека је тај пут осветљен, каква је корист од тога ако он нема снаге да иде њиме? Болестан, ослабљен, без ногу, који лежи крај пута којим треба ићи, да ће погинути ако не иде - само ће се још више жалостити због тога што зна и види пут, а не може да иде њиме. У таквом би положају били и ми ако би нас Господ просветлио светлошћу знања, а не би нам дао снаге да идемо по указању ове светлости; јер сами собом не можемо ићи, немамо снаге, ми смо ослабљени, резбивени. - Али не плашите се! *Све божанске силе потребне за живот и побожност, припремио нам је Господ, који нас је позвао у своју славу.* (II Петр. 1,3), и сваком верујућем дају се у светим тајнама црквеним, дају се посебно, у таквом обиљу, колико ко жели и може да смести. Крштење препорађа, миропомазање укрепљује, свето причешће најприсније сједињује са Господом Исусом Христом, свето покајање подиже палог у грех после крштења и тако даље. Свака тајна даје особиту божанску силу, потребну човеку на путу у Царство Небеско... И тако знајући свете црквене тајне, користи их што чешће, са вером и по чину од Цркве прописаном, и божанске силе, потребне за ход по путу за Царство Небеско, никад ти неће недостајати. То је друго.

Али на путу могу силе да ослабе и да се истроше, могу се сусрести мамци изаноси. Мамци маме да се прекине пут, а заноси да се скрене са пута; крај и једног и другог је - пропаст. Како онда поступити? Треба обнављати силе и одбијати мамце и заносе. Шта је за то потребно? Једно: непоколебљиво испуњавати све уредбе Цркве и све њене чинове - свештенослужитељске, молитвене и освећујуће. А ево зашто: у светим тајнама ми примамо благодат Духа Светога, као искру божанску послату с неба у нашу природу. Па као што је за искру која је пала у материју потребан ваздух и струјање ваздуха (дување у искру) да би се претворила у пламен, тако је и за искру божанске благодати, примљену у светим тајнама, потребна својеврсна духовна атмосфера и струјање ове, да би се искра распламсала и проникла и обузела сву нашу природу. Ту атмосферу сачињава наша црквеност - сви свештени чиновници, молитве и молебани, који окружују човека у свим ситуацијама; а струјање ове атмосфере је непрестани низ свештенорадњи црквених, једних за другима и непрестано учешће човека сад у једној од њих, сад у другој. Овде се подразумевају дневне службе: вечерња, јутрења, литургија, црквени празници, литије са крстом и иконама, молитве за разне случајеве - у домовима и црквама, путовање у света места - а пре свега постови са молитвама и причешћивањима Светим Тајнама. Уколико неко усрдније учествује у свим овим чиновима утолико ће се све јаче разгарати искра благодати, док се не претвори у пламен који ће прожимати све његово - телесно и душевно. Ко буде тако поступао, њему никад неће недостајати снаге, тај никад неће изгубити бодрост на путу и неће пасти у безбрижност и немар. Тај начин дат нам је и зато да бисмо од себе одбијали мамце и разоноде света. Ко живи по уставу Цркве, тај као да је заклоњен оградом и не боји се саблазни света. Црквеност, то је одговор на све светске песме и лек од помрачења које производи дах светског духа. Кога се дотакне ова зараза - нека бежи у цркву и све ће проћи; или буди непоколебљиво веран прописима Цркве и свет неће наћи прилику да ти се прилепи. Јер све што постоји у свету, имамо ми у Цркви, само у најчистијем божанском облику ... У свету - шетње, код нас свети празници; тако балови, код нас црквене службе; тамо позориште, код нас божанске свештенорадње. Упоређуј сваки и види шта је боље, па се не заноси празним мамцима и не остављај, њих ради, оно што је битно, плодно и живототворно. Живи по црквеним правилима, и живећеш духовној атмосфери и оградни, и силе у теби никада неће ослабити у току путовања и никаквио мамци неће те намамити на беспуће. То је треће.

Да вас не бих уморио казаћу вам укратко четврто.

Могу на путу да нас сретну неочекиване препреке које треба савладати, могу бити раширене мреже које не можеш мимоићи; може доћи до сливања стаза, тако да не знаш којом требаш ићи; може наићи облак који ће потпуно заклонити пут и уплашити муњама и громовима. Кога се обратити? Ко ће нам помоћи у таквим случајевима? Анђели са неба? Али они се јављају само у изванредним околностима, препуштајући да се збивања догађају по постојећем поретку. Ко ће нам онда помоћи? Црквени пастири - духовни оци,

који су и дати зато Цркви да не допусте хришћанима да падају у недоумицу, него да све воде непоколебљиво путем у живот вечни, учећи свакога да достигне меру узраста Христовог (Ефес. 5, 11-15). Зато буди покоран руководству духовних отаца и избегнућеш раскрснице на путу у Царство Небеско и брзо ћеш и безбедно стићи до врата раја.

Ево шта нам све хришћанство предлаже на путу спасења: 1. Знати и држати се учења хришћанског, које даје здраве појмове о свему што постоји и заповестима указује на пут у Царство Божје. 2. Примати тајне црквене, кроз које се дају силе за живот и побожност. 3. Учествовати у свим свештенорадњама, молитвама и шиновима Цркве, како је прописано уставом, да се на тај начин распаљује искра благодати Божје и добија опсена света. 4. Поверити се руководству законитих пастира - духовних отаца и повиновати се њиховим руководним саветима.

А то ће рећи: упознајте се и срцем прихватите све чему учи Црква и примајући благодатне силе кроз свете тајне и подгревајући их другим свештенорадњама Цркве, идите непоколебљиво путем заповести, које је прописао Господ наш Исус Христос, а под руководством законитих пастира, и сигурно ћете достићи Царство Небеско.

III

Ово је био директан и једини одговор свакоме ко пита: шта да чиним да бих наследио живот вечни? Сви спасени спасли су се овим, а не другим начином, и сви који се сада спасавају постижу то на овај, а не на други начин. Зато нема потребе да се више говори о овоме.

Али ја се бојим да међу вама нема некога ко о овоме суди неправедно? Можда неко мисли да из реченога није све подједнако неопходно, или да све за свакога није неопходно, да се некад без нечега може бити, да се можда некада може бити не шкодећи своје спасењу, да нешто може бити остављено слободној вољи, као необавезно за свакога. Зато сам принуђен да вам објасним ово што сам рекао, то јест здраво учење вере, држање заповести, примање светих тајни, учешће у свим молитвама Цркве и руководство законитих пастира - све је то битно неопходно у делу спасења, тако да се спасење само тамо и постиже где је ово скупа удружено, а где нешто од овога недостаје, тамо се спасење излаже великој опасности и квари се.

Јер каквом се спасењу нада онај који се не држи правог учења вере и Цркве и неправилно мисли о Богу, свету и човеку, или о садашњем нашем поквареном стању, или о начину нашег обнављања, који је један, или о смрти и будућој судбини нашој, или о каквом било догмату, кад сам Господ говори: **ко се одрекне речи мојих у овом роду прељуботворном и грешном, и син човечији одрећи ће се њега пред Оцем својим који је на небесима.**(Марко 8,38) А кога се Господ одрекне где је место таквом? Сигурно није у Царству Небеском. А, гле, има људи који говоре веруј како хоћеш, само живи добро, и ништа се не бој. Као да се може добро живети без основних појмова о предметима које пружа права вера. Не варајте се браћо! У састав правилног живота не улази само понашање него и здрав начин мисли; ако некоме ово последње недостаје, о њему се не може говорити да је његов живот исправан и добар. С друге стране, живети добро значи живети богоугодно, а богоугодни живот сав се проводи по вољи Божијој. А једна од првих одредаба воље Божије у односу према нама јесте - Веровати у Онога кога је Он послао, то јест у Господа Исуса Христа и Његово божанско учење. Значи да онај који говори: веруј како хоћеш, само живи добро - кад је Божија заповест да се правилно верује - личи на човека који сам руши на коме зида дом, или на човека који хоће да преплива реку на лађи коју сам свесно разбија под собом.

Каквом спасењу може да се нада онај који нарушава коју било заповест Божију, на пример: заповест правде или милосрђа, уздржавања или трудољубља, чистоте или самоодрицања, супружанске верности или друге неке, смањујучи тежину својих грехова каквим било кривим тумачењима, на пример: природа вуче, срце захтева, или старајући се да се ругоба греха прикрије каквим било видљивим знацима побожности, на пример: посећивањем цркава, прилагањем скупоцених икона и паљењем кандила? Каквом

спасењу може да се нада тај кад је директно речено: ако хоћеш да уђеш у живот, држи заповести (Мат. 19,17; Јов. 3,23)? И још: да неправедници, ма какве врсте они били, не могу наследити Царство Божје (I Корин. 6,9). У делу спасења нужна су и неопходна дела спољашње побожности, али не само она: неопходно је при том испуњавање свих других заповести Божијих. Господ је рекао: ово трба учинити, а и оно неизостављати (Мат. 23,23). Како се без ногу не може ићи ни без крила летети, тако без испуњавања заповести није могуће Царство Небеско досегнути.

Како то неки самовољно замишљају да постигну своје спасење сами собом, на примајући божанске силе за живот и побожност, кроз свете тајне, и не подгревајући их свештенорадњама и молитвама Цркве? Ја сам већ објаснио да смо ми пали и немоћни и ни корака не можемо учинити на добром путу, без особите благодатне помоћи, и да се ова благодат прима у светим тајнама, и да примљена благодат бива у почетку слична малој искри, која се потом разгорева до пламена активним учешћем у светим чиновима свете Божије Цркве. Све ово је јасно само по себи и потврђује се личним опитом, и сведочанствима других. А има особа које говоре: сва та црквенеост потребна је простима; онима који разумеју ствар довољно је да само мислима, духовно или срцем служе Богу. Блажени сте ви просте душе које све без поговора примате и сваком се гласу Цркве повинујете! Ви сте сличне дрвећу посађеном поред извора водених, која доносе плода у своје време (Псал. 1,3). А они који на свој начин схватају спасење, слични су, у духовном погледу, слаби биљкама, које расту на сувом, каменитом или песковитом терену, и једва слабе знаке живота показују; или још горе: они су слични семенкама затрпаном у њедрима земље, још непроклијалим. Замислите да је напољу киша, снег, олуја и поставите на такву непогоду човека слабо обучена - може ли он дуго да издржи? Тачно у оваквим околностима се налази онај који се туђи од светих тајни и наше црквености. Жалосни су такви људи! Себичност и тврдоглавост разједају кости њихове.

Најзад, Господ је изабрао Апостоле, а ови су дело своје предали епископима и за сатруднике им одредили свештенике. Сви они скупа сачињују Богом уређено пастирство у Цркви, чији је задатак да све учлањене у Цркву духовно подижу у човека савршена у меру узраста пуноће Христове (Ефес. 4,13), освећујући тајнама, загревајући свештенорадњама, а особито руководећи саветима на многораскрсном путу ка духовном савршенству. И хвала Господу што је тако! Ми смо слепи; па као што је слепом потребан вођа, тако је и нама нужан указатељ пута у Царство Божије, у веома много случајева потребно је које би нас узело за руке и извело из збрке мисли и осећања, у које нас понекад баца ђаво, а понекад сопствена лудост. Немојте рећи да је "свима руководитељ воља Божија, ми ћемо и сами прочитати и увидети шта је потребно". Реч Божија садржи општа указања за све, а шта је наине потребно мени, у мојим околностима, то треба да ми објасни други, живи, искусни глас. Ако њега не би било, ја треба да лутам по раскршћима изложен постојаној опасности. Ето због чега нам је потребна помоћ мудрога савета пастирскога. Некима, чак и многима се чини да им је пастир потребан само у случају нужног свршавања какве тајне или свештенорадње. Такви заборављају да **где нема савета, пада се као лишће, а спасење је у многим саветима** (Приче 11,14 - у словенској Библији).

Из свега речениг излази исти пређашњи закључак: хоћеш ли спасење - сазнај и срцем држи све што те учи света Црква, примај Божанске силе кроз свете тајне, подгревај их свештенорадњама и молитвама Цркве, иди непоколебиво путем заповести које је прописао Господ Исус Христос, под руководством законских пастира - и несумњиво ћеш досегнути царство Божије и бићеш спасен. Све је то битно неопходно у делу спасења, неопходно све у целини за све. Ко нешто од овога не усваја или не допушта, томе нема спасења, тај неће излечити своје немоћи нити избећи болести. Црква Божија је лечилиште које у сваком уређењу има лек за излечење сваке наше духовне болести. Саставни делови лекова су: православно учење, живот по заповестима Божијим, свете тајне са свештенорадњама Цркве и руководство пастира. Као што код телесних болести лек бива целебан само онда када је он састављен из свих у рецепту означених састојака тако и у случајевима наше духовне болести до исцелења може доћи само онда када ми примамо све елементе који улазе у састав јединственог духовног лека нашег - хришћанства или Цркве. Одузмите било који саставни део телесног лека - тј. оно што неизбежно улази у састав хришћанства или Цркве - ви сте себе лишили оздрављења вама тако неопходног, и

ви ћете следствено остати у неизлеченом погубном стању, а то значи нећете се спасти нити видети Царства Небеског.

IV

Размишљајући досад о путу спасења, сазнали смо да је ономе који жели да спасе душу своју неопходно да зна и свето држи божанско учење свете вере, при том је неопходно да прими божанске силе и да их подгрева свим црквеним свештенорадњама, затим да уз њихову помоћ иде путем заповести Божијих, под руководством законитих пастира. Видели смо такође да је неопходно све ово држати у целини, и да ће узалуд себе варати надом на спасење онај који самовољно одбацује нешто од елемената који скупа свршавају спасење.

Обраћајући се сад самима себи, у овом поретку живота који влада међу нама, шта налазимо? Налазимо да све ово већ делује око нас - да ми нисмо лишени Богом уређеног пастирства које свршава за нас спасоносне свете тајне са свима свештенорадњама, да се проповеда света вера и тумаче заповести Божије; према томе ми располажемо свима средствима за живот и побожност, тако рећи живимо у спасоносној атмосфери.

Спасење нам је тако близу да га, тако рећи можемо опипати. Како ће нам бити горко ако се у часу када се решава о достојности свакога од нас покаже да нисмо заслужили спасење. Помишљајући о овоме поново се намеће питање: шта да чинимо? Шта да чинимо са овим божанским средствима спасења да бисмо се заиста спасили?

Ево шта треба да чинимо:

1. Захвалимо Господу који се тако стара о нама, захвалимо Му уато што чим се родимо ступамо у спасоносну средину и налазимо припремљено све неопходно за спасење, и пре него дођемо свести, већ одмичемо путем спасења, ношени општом реком оних који се спасавају. Као што у видљивој природи најситнија бубица чим се роди налази око себе све потребно за своје постојање, тако и нас Господ окружава топлим бригом чим дођемо на свет и продужава да се брине до краја живота. Још из колевке узима нас у своје наручје мати Црква, препорађа нас за нови живот, храни и чува на свим нашим путевима, и не одступа од нас док нас не спусти у гроб са умирујућом, за оне који су остали и који су се упокојили, моћном молитвом: "у блаженој кончини (смрти) подај Господе, вечни одмор упокојеном слуги твоме или упокојеној слушкињи твојој." А чиме је све ово заслужио - Ничим. Има много народа који не знају прави пут. Они који се у тим народима рађају морају напорно да траже тај и питање је да ли ће га наћи? А ми ступамо на њега без икаквог напора са наше стране, налазимо га не тражећи га. Зашто је то тако? Једином Богу је то познато. Али у сваком случају у овом деловању Божијег промишљања види се особито Божије благовољење према нама.

Захавлимо за ово Господу, који се тако брине о нама! Притом захвалимо и за само уверење у томе да ми заиста да ми одиста располажемо спасоносним средствима; јер у вези са овим уверењем стоји и друго - да нам је Бог веома близак, да је наш Бог једини истинити Бог а ми деца Његова, а од овога нема већег блага на земљи.

2. Чувши ово, многи од вас можда ће бити готови да ускликну, као да се дотичу спасења: Господ мој и Бог мој! (Како је апостол Тома ускликнуо када га је васкрсли Господ позвао да опипа ране Његове и увери се да је Он васкрсао). Али не заборавите, браћо, речи Господа: **Неће сваки који ми говори: Господе, Господе ући у Царство Божје** (Мат. 7,21). И опет се јавља питање: Па шта да још урадимо? Ево шта. Свим мислима својим, свим срцем својим и свом снагом својом предајмо себе овом божанском уређењу нашег спасења, наиме: а) чувајмо **непоколебљиво убеђење** у истинитост овог уређења неопходног за све уопште. Ах браћо победите искушења свога ума и празног мудровања других који допире до ваших ушију. Не подајте се сумњама и не дозвољавајте да се поколеба мир вере ваше дрским и гордим запиткивањима: **зашто је то** и **зашто је оно?** Боље било овако **или** онако. **Одбијте од себе ове саблазни.** Нисмо ми ни први ни последњи који идемо овим путем спасења. Колико њих се спасло идући овим путем. Ми

смо болесни, нас лече. Да ли објашњава лекар зашто он тако, а не другачије лечи болесника. Ућутимо и смирено се предајмо Божијем уређењу.

б) Али то није све; додајмо још **симпатију** према целом овом уређењу, тј. себе тако орасположимо да срце наше налази задовољство и у достојном примању светих тајни, и у сваком богослужењу и свештенорадњи и у слушању проповеди Божанских истина, и у пажњи према руководству и саветима пастира и у сваком делу уопште које прописује закон божији. Ко према чему осећа симпатију он тако и тежи. Ко има симпатију према делима спасења он к њма и стреми. Ко има према нечему другом, он томе и нагиње. Ето због чега се дешава дко једни журе у цркву други одлазе у позориште, на бал или шетњу... Али сами знате шта се може очекивати од ових последњих - биоскопа, балова, шетње? Зато преселите срце своје из ових сујетних места у сладосну област Божију, и тамо чете начи насладу и сву пуноћу задовољства срцу. Господ говори: **Где је благо твоје тамо је и срце твоје** (Матеј 6,21). А каква блага предлаже свет? И да ли та блага имају такву вредност да према њима управљамо срце, које је предодређено да буде станиште Бога? Да не помисли неко да може сместити и једно и друго. Не, не може. Срце наше једно је и просто тако где је оно, оно је ту сво, у другом нечем нема га, и не може га бити. Зато ко је срцем у свету, тај је без срца у цркви. И обрнуто: ко је срцем у цркви, тај је у свету без срца (тј. не привлачи га ништа светско). А какав је живот без срца? Добро је у свету бити без срца; а бити у цркви без срца-значи бити лицемер пред Богом који све види и све зна.

в) Ето због чега и свему прописаном треба додати још и **ревносно, неизоставиви и шисто испуњење свега што се тражи** за спасење. Већ смо рекли: хоћеш ли да се спасеш, држи се спасоносних дела, а ако нећеш, онада како хоћеш ' али знај да истовремено не можеш служити Богу и мамони (види Матеј 6,24) Решимо се браћо да идемо чврсто путем спасења, не скрећући ни лево ни десно. Одбацимо двоумљења и исправимо храмајуће своје ноге! Шта ћете ви рећи о болесном човеку који лежи у доброј болници, кога негују добри лекари, прима најбоље лекове против своје болести, а он све то пренебегне: лекара не слуша, лекове не употребљава? Исто тако ћете рећи о човеку који стоји пред чистим извором, осећа жеђ и инма могућност, чак му се нуди да своју жеђ утоли баш из овог чистог извора, а он му окреће леђа, и трчи на реку пуну блата, свакојакних гадова и смрада и пије ту воду, која није у стању да му утоли жеђ? Свакако нећете одобрити ни једном ни другоме. Али нећемо лли сами себи изрећи исту осуду, ако ми имајући своја средства за спасење, не користимо их како треба? И да ли се и на нас неће односити прекор Божији: **Оставише мене извор живе воде и ископаше себи калденце проваљене који не могу да држе воду** (Јерем. 2.13)? Зато браћо нека је хвала Господу, што нам је он по својој великој милости, тако приближио наше спасење. Али приложимо и свој труд! Пут спасења указан је и објашњен. Он је пред нама. Али ми се ипак нећемо спасити ако не прођемо овим путем! Осврните се и још једном размотрите целокупно уређење овог пута. Ми смо говорили: сазнај и држи сво учење вере, и примајући силу кроз свете тајне иди путем заповести под руководством црквених пастира. Овде знање вере и заповести, тајне са свим свештенорадњама и руководством пастира, сачињавају уређење спасоносног пута који је изван нас. А у чему је само дело спасења? У томе да се иде овим путем. Па пођимо! **Сад је време најбоље, сад је дан спасења** (II Кор. 6,2).

V

Док сам размишљао шта да вам кажем на закључку наших беседа о путу спасења, пала ми је на памет повест коју сам прочитао у једном од древних отачника (Житја светих отаца). Она је веома блиска ономе што смо причали и ја сматрам да неће бити излишно да вам испричам онако како се она насликала у мојој глави.

Један старац, годинама живећи у самоћи у пустињи, пао је у духовну малаксалост и мноштво помисли почело је да мучи душу његову, уливајући му сумњу да ли он иде псавим путем и да ли постоји нада да ће трудови његови најзад бити крунисани успехом? Старац је седео оборене главе. Срце је тиштало, а очи нису пуштале сузе. Сува туга

мучила га. Док се он тако мучио у своме јаду, јавио му се анђеолово Ножији и рекао му: "Шта се плашиш и зашто такве помисли улазе у срце твоје? Ниси ти ни први ни последњи који иде тим путем. Многи су већ прошли њиме, многи иду и многи ће проћи њиме и ући у светле обитељи раја. Пођи са мном, ја ћу ти показати разне путеве којима иду синови људски, као и то куда одводе ови путеви. Гледај - и поучи се!"

Старац се повинова наређењу анђела, устао је и пошао. Но, тек што је учинио неколико корака напред, он као да се обрео неколико корака ван себе и погрузио се у посматрање чудног виђења које се открило његовим духовним очима. Он је видео, лево од себе, густо мрак, као непробојни зид, иза кога су се чули шум, ларма и метеж. Загледавши се пажљивије у мрак он је видео широку реку по којој су се ваљали таласи, напред и назад, лево и десно са људима у њима и кад год би се појавио неки талас пред његовим очима, до његових ушију допирао би неки тајанствени глас који му је објашњавао: "то је талас неверовања, небрижности, хладноће; а то је немилосрђа, разврата, отимања; а то је забаве, зависти и раздора; а то је пијанства, нечистоте, лењости, неверности у браку" и тако даље и тако даље. Сваки талас носио је у себи мноштво људи и час их подизао увис, час их је бацао у дубину. У ужасу старац је завапио: Господе, да ли ће сви ови да погину, зар нема наде да ће се спасти? Анђеолово му је одговорио: "Пази даље и видећеш милост и правду Божију."

Старац је боље погледао реку и спазио на целој њеној површини много малих лађа у којима су седели светли младићи са сваковрсним оруђима за спасавање утопљеника. Они су их све призивали к себи, једнима су пружали руке, другима су спуштали даске и летве, трећима су бацали ужад, а понекад су у дубину спуштали кукце и чакље да би се ухватио неко за њих. Али су одзиви на њихове позиве били ретки, а још мање је било оних који су се користили пруженим оруђима спасења. Већина њих одбијали су их са презрењем и као са неком дивљом насладом, погружавали се у ову реку, која је испаравала дим, смрад и гар. Старац је подигао свој поглед даље и тамо спази бездан у који се река сурвавала. Многбројни младићи су пливали у лађама поред саме ивице бездана и брижно нудили помоћ свакоме утопљенику, али одзив је био веома слаб и хољаде несрећника сурвавало се у бездан из кога су се чули очајни крици и шкргут зуба. Старац је покрио лице рукама и заплакао. У Томе је зачуо глас са неба: "Горко, али ко је крив? Реци ми шта бих ја могао да учиним за њихово спасење, а шта нисам учинио. Али они са огорчењем одбијају сваку пружену им помоћ. Они ће ме одбити ако им сиђем и у најжалоснија места њихова страдања."

Пошто се мало умирио старац окрене поглед на десну страну, ка светлом истоку, и био је утешен радосним виђењем. Они који су се одазвали позиву светих младића, пружили им руку, или се хватали за било које оруђе спасења, били су извлачени на десну обалу реке. Овде су их прихватала друга лица, уводили их у невелика дивна здања расута у великом броју по читавој обали реке, тамо су их умивали чистом водом, облачили у чисте хаљине, опасивали, обували, давали штап у руке, поткрепљивали их храном и одашиљали их на пут, даље на исток, да иду без задржавања, пажљиво гледајући пред ноге, да успут не пропусте ући у свако здање које их сретне на путу, да се у сваком здању окрепе храном и саветом чувара ових здања.

Старац је прелетео погледом по обали реке и видео како дуж ње избављени из реке иду указаним путем. На њиховом лицу јасно се одражавала радост и одушевљење. Видело се да су осећали особиту лакоћу и силу, и као на крилима журили су напред путем, присутим дивним цвећем.

Старац је скренуо свој поглед даље на исток и ево шта је спазио. Пријатна ливада се простирала недалеко од обале. Даље иза ње започињао је ланац планина са брдима, од којих су нека била гола, а нека покривена већом или мањом шумом, а између брда видели су се кланци и дубодолине. По свима њима били су путници. Неки су се пењали узбрдо, неки су седели уморни, неки су стајали колебајући се, неки су се борили са зверима и змијама. Један је ишао право истоку, други је околишао, а трећи је пресецао попреко путеве других. Сви су били у труду и зноју, борби и напрезању, и душевних и телесних сила. Ретко су били путници који су увек видели пут: често се он губио или делио у раскршћа; негде су били магла и мрак, негде га је пресецао амбис или стрма ливица; негде су пут преграђивали зверови из шуме или отровни инсекти из пећина. Али гле чуда! Свуда по брдима била су расејана сјајна здања слична онима на обали реке, у

која су прихватани утопљеници који су спасени из реке. Чим би путник ушао у ова здања, како му је заповеђено на почетку пута, ма како уморан био, излазио је из њих бодар и пун снаге. Тада ни звери ни инсекти нису могли да гледају на њега него су бежали; никаква препона није га могла задржати, и он је брзо и лако налазио скривени пут по указањима која је у здањима добијао. Чим би коју препону на путу савладао или неког непријатеља победио, он је бивао све већи, снажнији и лепши; што се више кретао ка врху, био је све бољи и светлији. Врх планине био је раван и сав у цвећу. Ко доспе до врха, уђе у светли облак и више се не види.

Старац је подигао поглед изнад оног облака и иза њега спазио чудну светлост, неописиве лепоте, из које су до његових ушију допирали умилни звуци "Сват, свјат, свјат Господ Саваот!" Старац је у умиљењу пао на земљу и тада је изнад себе чуо реч Господњу: "Тако трчите да постигнете" (I Кор. 9,24).

Када је устао на ноге, старац је видео како се са разних места и висина планине велики број путника враћа натраг ка реци, неки ћутећи, неки са криком и хулним псовкама. Свакога од њих позивао је са свих страна гласом: "Стани, стани!", али гоњени од неких малих тамноликих бића, они нису обраћали пажњу на опомене и поново су се погружавали у смрдљиву реку. Тада је старац у чуђењу узвикнуо: "Господе, шта је ово?" И чуо је одговор: "То је плод самовоље и не покораване поретку које је Бог установио!" Тиме се виђење завршило.

После завршеног виђења, анђеоло је запитао старца: "Јеси ли се утешио?" Уместо одговора, старац му се поклати до земље.

Сматрам, браћо, нема потребе да много говорим ради објашњења овог виђења.

Река је свет, погружени у њој су људи који живе по духу овога света, у страстима, пороцима и гресима; светли младићи у лађама су анђели и уопште благодат Божија која призива спасење; бездан у који се сурвава река са људима јесте пропаст; карсно здање на десној обали реке јесте Црква, у којој се кроз тајну крштења и покајања обраћени грешници умивају од греха, облаче у хаљине оправдања, опасују се силом небеском и постављају на пут спасења; улазак на гору са разним тешкоћама - то су разни напори за очишћење срца од страсти; звери и инсекти - то су непријатељи човековог спасења; равна површина на брду - то је умирење срца; светли облак који сакрива путнике - то је спокојна смрт; светлост повише горе - то је рај блажени; здања расејана по гори - храмови Божији. Ко улази у ова здања на путу, тј. прима свете тајне и учествује у црквеним богослужењима и молитвама Цркве, користи се саветима и руководством пастира - тај лако савладава све препреке и брзо достиже савршенство. А ко ово добровољно одбацује, не подчињава се заповестима црквених пастира, тај брзо пада и дух овога света поново га привлачи.

ЗАТО ВАС МОЛИМ, БРАЋО, СПАСАВАЈТЕ СЕ ОД ОВОГ ЛУКАВОГ СВЕТА!